

КОЦЮБІНСЬКА Наталія Антонівна (24. 06(06. 07). 1896, с. Мисюрівка, нині Старосиняв. р-ну Хмельн. обл. — 11. 12. 1937, м. Саратов, РФ) — мистецтвознавець, поетеса, політична діячка. Племянниця [Михайла](#) та [Хоми Коцюбинських](#). Член УПСР (1917). Закін. у Києві Вищі жін. курси (1918), археол. інститут (1924). Працювала в Інформбюро армії УНР та Центр. повстан. комітеті. Від 1923 — науковий співробітник Кабінету укр. мистецтва ВУАН під керівництвом [О. Новицького](#). Підтримувала стосунки з одним із кер. праз. групи УПСР М. Балашем. Ув'язнена 1924. Звільн. 1925 після клопотань академік УАН [С. Єфремова](#) і заст. наркома освіти П. Солодуба. Змушена була опублікувати заяву про вихід із УПСР, проте залишалася на антирад. позиціях. Складала карту худож. промисловості України, виявляла вироб. центри нар. мистецтва. З експедиції у Тульчин. і Могилів. округи (нині Вінн. обл.) К. привезла 10 зразків селян. життя з Поділля, шовк. плащаницю, мальов. полотняну корогву, зразки трипіл. культури. Досліджувала замкову арх-ру України, срібництво, мистецтво Поділля, зокрема підготувала роботу «Орнаментация рушників і килимів Поділля» (не захистила). Друкувалася у ж. «Записки

Всеукраїнського археологічного комітету», «Україна», «Хроніка археології та мистецтва». Авторка статей «Пелікан в українському мистецтві» // «Записки історично-філологічного відділу УАН» (1926, кн. 9), «Що вимагав Д. М. Щербаківський від робіт по мистецтвознавству» (2-а ред. — 1929), розвідок про кам'янець. срібники та рештки замкових будов у м. Хмільник (нині Вінн. обл.). Зібрала матеріали для дослідж. «Деревляні церкви, оглянуті влітку 1926 р.», «Камінні та деревляні надгробки старих цвинтарів на Поділлі», «Жидівські надгробки подільських цвинтарів». Навесні 1929 виїздила до Ленінграда (нині С.-Петербург; вивчала архіви та етногр. відділ Рос. музею) і Москви (фонди Музею етнології РАН, Музею народознавства). Прорецензувала праці С. Таранушенка, Б. Пилипенка. У зв'язку зі смертю [Д. Щербаківського](#) підписала декларацію київ. інтелігенції, що мала знач. розголос. Надавала матеріал. допомогу репресов. парт. товаришам, їхнім родинам. 5 листопада 1934 заарешт. удруге. Під час обшуку вилучено 30 листів від чл. ЦК УПСР М. Любинського, Н. Петренка та ін., які перебували на заслання; 24 прим. ж. «Борітеся — поборете»; коментар В. Винниченка «Відвертий лист дрібного буржуа» до його роману «Соняшна машина»; її вірші політ. характеру, які енкаведисти охарактеризували як «антирадянські». 26 червня 1935 засудж. до заслання. Покарання відбувала у Саратові, де заарешт. утретє і розстріляна. Реабіліт.

Рекомендована література

1. Щепотьєва М. Науково-дослідча катедра мистецтвознавства в Києві // Хроніка археології та мистецтвознавства. К., 1930. Ч. 2;
2. Білокінь С. Мистецтвознавець Наталя Коцюбинська // Треті Гончарів. читання: Регрес і регенерація в нар. мистецтві: Тези і резюме доп. К., 1996;
3. Падун-Лук'янова Л. Наталя Антонівна Коцюбинська // Зона. 1997. № 12.

[С. І. Білокінь](#)

Бібліографічний опис:

Коцюбинська Наталія Антонівна / С. І. Білокінь // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-1175>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).